de circulaire af, door dat comité verspreid, waarin het doel nader omschreven wordt als in de eerste plaats te voorzien in de behoeften van blinden van Gereformeerde beginselen, en vervolgens om evangeliseerend op te treden onder degenen die niet alleen het gezicht missen, maar die, wat veel erger is, ook geestelijk blind zijn. Nu is dit pogen allerminst lofwaardig, en, als 't bestuur van „Effatha" meent een waarschuwing moeten te laten hooren, is het alleen, omdat het verbrokkeling van kracht vreest. Zooals ook uit de circulaire van het comité blijkt, is het vormen van een eenigszins uitgebreide blindenbibliotheek een werk, dat veel geld en veel tijd vordert. Zelfs met een uitgelezen schare medewerksters en medewerkers zijn er jaren voor noodig. En die medewerkers (steis) zijn niet gemakkelijk te verkrijgen, omdat lang niet iedereen over den noodigen tijd, het noodige geduld en de noodige kennis kan beschikken. Effatha's bibliotheek heeft op 't oogenblik den steun van 21 dames en heeren, waarvan 8 te Amsterdam

Bestaat er, door de oprichting van het comité, niet de kans, dat dit aantal minder wordt en dus Effatha's bibliotheek niet toeneemt in de mate die wenschelijk is?

Het comité spreekt voorts van een plaatselijk belang, dat het op 't oog heeft, maar is deze zaak niet veeleer een *algemeen* belang? In onze dagen van snelle en goedkoope verzending behoeft geen Amsterdammer zich afgeschrikt te gevoelen om boeken uit Dordrecht te laten komen. Onze blinden ontvangen ze, op aanvrage aan onzen bibliothecaris, franco thuis, desverlangd. Men weet dat ook in Amsterdam zeer goed. De inrichting tot werkverschaffing aan blinden aldaar ontvangt, evenals die te Utrecht, geregeld boeken uit onze bibliotheek. Aan 21 adressen worden geregeld boeken gezonden. Het aantal vaste lezers is, ook blijkens vorenstaande mededeeling, veel grooter. Ware het om bovenstaande redenen niet beter, dat het Amsterdamsche comité de bibliotheek van „Effatha" kwam steunen?

Te meer klemt deze vraag, omdat deze bibliotheek reeds een tamelijke verzameling is geworden. De catalogus telt 256 nummers met bijna 500 deelen. De Bijbel is er compleet, sommige bijbelboeken in meerdere exemplaren, evenals de belijdenisschriften. Ook de hedendaagsche Gereformeerde schrijvers zijn goed vertegenwoordigd: werken o.a. van Dr. Kuyper, Dr. Bavinck, Ds. Sillevis Smitt, Ds. van Proosdy, Ds. Elzenga.

Met zorg worden de boeken, die in Brailleschrift zullen worden overgebracht, gekozen, en zoo is Effatha's bibliotheek reeds, wat het Amsterdamsche Comité sich voorstelt, maar wat het eerst na jaren zal kunnen bereiken. Voor evangeliseerend optreden zou men gebruik kunnen maken van de tractaatjes, die de Dordtsche bibliotheek in Braille-schrift bezit.

Alles te zamen genomen, meent het Bestuur van „Effatha", met dankbare waardeering van het feit, dat meerderen zich opmaken om voor onze blinden te zorgen, dat één flinke bibliotheek beter is dan 2 kleinere, en dat het daarom voor den arbeid beter zou zijn, indien het Amsterdamsche Comité sich in contact stelde met de bibliotheek van „Effatha" om die te steunen en uit te breiden en daar ook zelve profijt van te trekken voor de blinden van Amsterdam.

Met de meeste hoogachting, heb ik, geachte redactie, de eer te zijn,

Namens het Bestuur van „Effatha",
J. Schaap Hz., *Secretaris.*

We begrijpen, dat Effatha vreest voor verbrokkeling der krachten en daarom liever de zaak in één hand zou willen houden. Toch zijn hier practisch zeer groote bezwaren aan verbonden. Hoe welwillend het bestuur van Effatha zijn bibliotheek ook beschikbaar moge stellen, toch spreekt het wel vanzelf, dat de overzending der boeken in brailleschrift geen geringe kosten met zich brengt en, bij den beperkten voorraad, men te Amsterdam dikwijls maanden lang zou moeten wachten, voordat de gevraagde lectuur beschikbaar was. Indien Effatha haar bibliotheek naar Amsterdam wilde overbrengen, zou de zaak geheel anders komen te staan. Maar Effatha heeft haar bibliotheek nu eenmaal in Dordrecht gevestigd, en hierin schuilt het bezwaar. Het aantal blinden is te Amsterdam het grootst; hier heeft men ook de meest uitgebreide inrichtingen om voor de blinden te zorgen, en het is daarom volkomen begrijpelijk, dat men te Amsterdam een eigen bibliotheek wenscht te hebben. Dat dit aan Effatha schade zal berokkenen, gelooven we niet. Effatha heeft de oudste brieven en haar arbeid voor *heel het land* vindt ook bij ons volle waardeering. Maar daarnaast, als aanvulling voor Amsterdam, achten we dat een plaatselijk comité alle recht van bestaan heeft. De vraag zou alleen kunnen wezen, of beide comité's niet goed zouden doen met tot zekere saamwerking te komen. Maar het hebben van twee bibliotheken is voor ons geen bezwaar. Integendeel, het is winst, dat men bij het verstrekken van boeken aan de blinden over zooveel mogelijk exemplaren beschikken kan. En of deze meerdere exemplaren nu in de bibliotheek te Dordrecht worden ondergebracht en vandaar naar Amsterdam worden gezonden, dan wel te Amsterdam een eigen bibliotheek vormen, doet er weinig toe.

Dr. H. H. K.

Voor Kootwijks Scholen.

Het vierde lokaal van de Chr. school te Kootwijkerbroek zal, zoo wij hopen, einde volgende maand in gebruik worden genomen. Wij danken nogmaals onze vrienden, wien de Heere het in 't harte gaf door milde giften en renteloose leening ons in staat te stellen in deze dringende behoefte te voorzien.

Daar ook nu aan het derde lokaal veel moest veranderd en het geheel noodig geschilderd, komen wij nog een *f* 300 te kort, maar wij hopen, dat de Heere nog veler harten zal neigen, om in deze behoeften te voorzien. Onze scholen hebben steeds behoefte aan krachtigen steun.

De sneeuwbal, die mej. C. Houtzagers, te Kootwijk, in het belang van de meubileering van het vierde lokaal heeft doen rollen, bracht, dank zij de vriendelijke medewerking, tot op heden op een gezamenlijk bedrag van *f* 104.40. (Honderd en vier gulden en veertig centen).

Gode de eere.

Vriendelijk verzoeken wij onzen arbeid te willen gedenken.

Ds. J. H. HOUTZAGERS, *voorzitter.*
R. STEENBRUGGE, *secretaris.*
Kootwijk, 16 April 1912.

Leestafel.

1. M. v. d. Staal. Tot arbeid geroepen. W. Kirchner, Amsterdam.

De heer M. v. d. Staal, de bekende en verdienstelijke arbeider op het gebied van de inwendige zending, bedoelde met dit boek de noodzakelijkheid aan te toonen van Evangelisatie in onze groote steden, als de centra van ons volksleven. In den vorm van een verhaal teekent hij in tot Tot arbeid geroepen typen van verdoolde zielen, typen van door de zonde scheef getrokken verhoudingen, door hem zelf met name in Rotterdam waargenomen. En hoewel zijn boek niet bestemd is voor kinderen, heeft hij bij dat teekenen toch een soberheid betracht, waardoor het ook door hen, die 'n afkeer hebben van „prikkelende" literatuur, gerust kan worden gelezen.

Er viel bij een onderwerp als dit een klip te ontzeilen, en dit ontzeilen is den schrijver uitnemend gelukt. „De toestanden", zoo zegt hij in zijn Naschrift, „zijn naar het leven! Neen, toch ook weer niet! Want mij ontbrak het vermogen, alsmede ook de gelegenheid, om het precies te zeggen zooals het was. Het was nóg erger, maar 'k heb 't niet kunnen beschrijven, als het in werkelijkheid was" ....

Tot arbeid geroepen treedt daarbij ook allerminst op met de pretentie van een belletristisch werk te zijn. „Ik zal", zoo schrijft de heer v. d. Staal, „gaarne straks recensenten en lezers gelooven, die „*Tot arbeid geroepen*" geen „kunst" zullen noemen. Maar men geloove mij ook, als ik zeg, dat het beschrijven van zooveel treurige toestanden mij „vrij wat teghen" was, doch dat ik mij er „om verscheyden redenen so veel als gedwongen" toe voelde."

Maar wel is 't een hoogst nuttig boek.

Nuttig omdat 't het *Christelijk* Rotterdam en zeker niet alleen het Christelijk Rotterdam, den plicht voor oogen kan stellen om het Evangelie te brengen in de donkere buurten, waar de macht van zonde en ongeloof heerscht.

Hoe het besef van dezen plicht is ontwaakt in de stad zijner inwoning, waar zich, onder leiding en toezicht van den Kerkeraad der Gereformeerde Kerk, een Comité tot Evangelisatiearbeid heeft gevormd, waarvan de heer Van der Staal zelf, naar ik meen, de Secretaris is, — wordt in het doorzichtig kleed van een verdicht verhaal, in het eerste gedeelte van het boek, onder den titel: Voorbereiding medegedeeld. Het verhaal zet zich dan voort in de twee andere deelen: Het arbeidsveld en Het werk aanvaard.

Tot arbeid geroepen is, geschreven uit de innige begeerte om het verlorene te zoeken, uit „dorst der zielen", — een zeer ernstig boek, dat tot nadenken stemt en tot handelen opwekt. Men kan over de „methode" van evangelisatiearbeid verschillen, maar dat de zaak zelf noodig is heeft de geachte schrijver, voor wie nog in twijfel mochten zijn, duidelijk aangetoond.

„Inzonderheid de Kerk moet arbeiden", zegt v. d. Staal.

Het komt mij voor, dat dit, met het oog op 'n goede methode, zeker niet ongewenscht is.

2. Gedenkt de vorige dingen. Nijkerk, J. Polhoven, 1912.

Ook te Nijkerk is na vijfentwintig jaren, op 6 Maart j.l., de Doleantie herdacht. Op dien Woensdag zijn door Ds. A. Middelkoop en Ds. A. Hoeneveld, de tegenwoordige Pastores loci, alsmede door Ds. G. Vlug van Oldenbroek en Ds. J. G. Kunst van Barendrecht, die voorheen predikanten te Nijkerk zijn geweest, toespraken gehouden.

Deze korte, maar zeer leerenswaardige toespraken zijn thans in één bundel onderdak gebracht en daarbij kreeg ook een plaats een historisch overzicht, gegeven door den heer J. v. d. Waals, hoofd eener Bijzondere School voor Gereformeerd Onderwijs te Nijkerk.

Zonder allerminst te kort te doen aan de beteekenis van de vier toespraken, komt het mij voor, dat dit keurig bewerkt en wel gedocumenteerd „historisch overzicht", waarin verhaald wordt: „Hoe de Gereformeerde Kerk te Nijkerk in 1887 tot Reformatie kwam", — niet weinig de waarde van Gedenkt de vorige dingen verhoogt. En dit allereerst omdat zulk een overzicht het kerkelijk bewustzijn ook bij de jongeren kan sterken. — „Een kwart eeuw scheidt ons van de dagen der Dolеantie. Het jongere geslacht weet over het algemeen niet nauwkeurig *waarom* het ging en *wat* het gekost heeft. En toch mag het er niet onkundig van blijven", — zoo schrijft terecht de heer v. d. Waals.

Maar dan ook hebben zulke „historische overzichten" van wat in de plaatselijke kerken gebeurd is, waarde voor de geschiedbeschrijving.

Zoo heeft ook dit Gedenkboek niet alleen voor Nijkerk belang.

3. J. J. Impeta. Dienaar des Woords te Katwijk aan Zee. Dagen van blijde boodschap. Tiental feest- en gelegenheids-preeken. — Leiden, G. Los, 1912.

Ds. Impeta, een der geliefde predikers van onze Kerk, biedt onder bovengenoemden titel een tiental preeken, waarmee hij zijn naam als kanselredenaar handhaaft. Het wonder van den Kerstnacht; De Engelenzang; Het geheim van 't echte danken (Efeze 5:20), — een Oudejaarsavondpreek; Alle dingen ten goede medewerkende (Rom. 8:28), — een Nieuwejaarsmorgenpreek; Christus reddend lijden (1 Petri 2:24), — Goede Vrijdag; Het ledige graf; Maria Magdalena bij het graf van Jezus; De heerlijkheid van ons Hoofd Christus, — een Hemelvaartspreek; De Uitstorting des Heiligen Geestes; De eerstelingen van den Pinksterdag, — zijn de onderwerpen door hem behandeld.

De titel: Dagen van blijde boodschap, is de schrijver aan de hand gedaan door zijn uitgever. Ds. Impela had er wel eenig bezwaar tegen. „Brengt", zoo vroeg hij zich af, „de Oudejaarsavond niet veel meer een *ernstige*, en de avond van den Goeden Vrijdag een *aandoenlijke* boodschap tot de Gemeente?" Maar bij nader overweging verdween dit bezwaar, want, zooals hij schrijft: „Nochtans mag ook in de preeken, die dan gehouden worden, het element van *blijdschap* niet ontbreken. Van blijdschap over de rijke goedertierenheid Gods; van blijdschap over de in algenoegzame mate door onzen Heiland verworven verlossing."

Deze laatste woorden geven tevens het karakter van dit tiental preeken aan. De verkondiging van de blijde boodschap vormt er het hoofdelement in, al ontbreekt ook het onderwijzende en ontdekkende, het vermanende en weerleggende niet.

Met zorg bewerkt, exegetisch juist, in de toepassing getuigend van een diepe kennis van het Christelijk leven en daarbij zuiver van taal en goed van stijl, zijn deze preeken voortreffelijk kanselwerk.

De kunstige verdeelingen herinneren aan v. Oosterzee.

Door ieder, die een gereformeerde predikíng begeert, met stichting te lezen, — zijn deze preeken ook bijzonder aanbevelenswaardig voor vacante kerken, die vooral op de Feestdagen nog wel eens verlegen zitten.

4. Bijbelverklaring van Matthew Henry, opnieuw uit het Engelsch vertaald. Met een voorrede van Ds. H. Bavinck, Kampen, J. H. Kok, 1911.

Van deze uitgave, reeds vroeger door mij aangekondigd, is thans het Nieuwe Testament compleet. Het slotgedeelte Jacobus V—Openbaring XX wordt *gratis* aan alle inteekenaren geleverd. Met de uitgave van het Oude Testament is een begin gemaakt.

G.

Vereenigingsleven.

WAT DE ZENDING DOET.

VIII.

We komen, na de grootere en oudere zendingscorporaties besproken te hebben, zoo langzamerhand tot den nieuweren tijd, althans wat de zendingscorporaties in meer engeren zin betreft; want hierna zullen nog tal van lichamen besproken moeten worden, die zich op speciaal terrein bewegen en die ten deele ook reeds van ouderen datum zijn.

Voor ditmaal allereerst iets over den *Nederlandschen Studenten-Zendingsbond* (N. S. Z.-B.), die in 1899 werd opgericht en zich ten doel stelt: de zending tot een voorwerp van wetenschappelijke studie te maken; onder studenten liefde voor de zending te wekken, en het gevoel van verantwoordelijkheid, in het bijzonder tegenover onze koloniën, te verlevendigen; studenten op te wekken werkzaam te zijn voor de zending en in dienst der zending te gaan.

De N S Z.-B. tracht dit doel te bereiken door: het doen vormen van zendingstudiekringen; het geven van inlichtingen aangaande zendingsliteratuur en andere zaken, voor de bestudeering der zending van belang; het uitgeven van handleidingen en andere hulpmiddelen ten dienste van deze studie; het organiseeren van samenkomsten; het verleenen van bemiddeling aan de zendingscorporaties, die academisch gevormde werkkrachten zoeken; het medewerken met andere vereenigingen die een overeenkomstig doel beoogen, en dit door dezelfde of soortgelijke middelen trachten te bereiken; en voorts door andere wettige middelen, die aan het doel bevorderlijk kunnen zijn.

Stemgerechtigde leden kunnen alleen zijn studenten, die lid zijn der N.C.S.-V. (Nederlandsche Christen Studentenvereeniging) — dit geldt niet voor hen, die reeds voor 1 Juli 1911 lid waren — en (a) wier uitgesproken voornemen het is, met Gods hulp te gaan in den dienst der zending en (b) die bereid zijn, tot het doel van den N.S.Z.-B. mede te werken.

Bij het opstellen van het jongste verslag telde de bond 63 leden, waarvan te Amsterdam 9, te Delft 8, te Groningen 5, te Kampen 5, te Leiden 10, te Utrecht 25 en te Wageningen 2, terwijl zich op het zendingsveld 14 leden bevonden.

De zendingsstudiekringen zijn gestegen van 5 tot 8, die verspreid zijn over 5 universiteiten. Echter neemt niet alleen het aantal der kringen toe, maar wordt ook ervan getuigd, dat de arbeid er gaandeweg beter gaat. Men begint sich te oriënteeren in de literatuur en sich te gewennen aan de methoden, wat zeer aan de studie ten goede komt.

Amsterdam had in het jaar, waarover het laatste verslag loopt, voor het eerst een kring met 6 leden, evenals Delft. Groningen deed dusver nog niets. Kampen had een kring, door de geheele afdeeling gevormd. Leiden had er een van 8 leden, waaronder 4 Indologen, wat een verblijdend verschijnsel is. In Utrecht vormden zich 5 kringen met 23 deelnemers, o.a. ook een dameskring met 5 leden. Wageningen kon nog niets presteeren, maar zal op den duur wel van belang worden.

Met een enkel woord moet ook melding gemaakt worden van de studieboeken, door den N.S.Z.-B. uitgegeven, althans van de belangrijke uitgave van den bond, getiteld: „Hedendaagsche Zending in onze Oost", het voortreffelijke werk, dat over alle groote zendingscorporaties in ons land, zoover ze de Oost bewerken, systematisch gerangschikte en degelijk bewerkte gegevens verstrekt, en onmisbaar is voor ieder, die den van ons land uitgaanden zendingsarbeid goed wil leeren kennen; voor onze overzichten putten wij er telkens uit.

Deze opmerking brengt ons als van zelf op een andere vereeniging, die zich zeer beijvert om goede lectuur over de zending het licht te doen zien en te verspreiden, namelijk op den *Zendings-Studie-Raad*, die tijdens zijn nog slechts kort bestaan reeds veel gedaan heeft om de zendingsstudie op hooger peil te brengen.

„Het doel is niet alleen", zoo heet het in het eerste verslag (1909—1911), „meer in het algemeen een beetje zendingsbelangstelling te maken, maar men beoogt zeer bepaald het zendingsbesef en het zendingslezen te wekken en te kweeken, zoodat de gemeente, harer roeping waarlijk bewust geworden, sich aangorde tot de groote taak, die haar allerwege wacht. Daarbij wil men nu meer stelselmatig, meer ordelijk, te werk gaan dan tevoren het geval is geweest. Daartoe wordt zorgvuldig nagegaan, op welke wijze de studie het best ingericht kan worden, en welke wijze van behandeling het meest doeltreffend is. Dit vereischt mede hulpmiddelen, die bepaald voor dit doel vervaardigd zijn. Het verschaffen van het noodige materiaal is aldus een der hoofdbestanddeelen van het werk".

Met zijn verschaffing van materiaal, als hier bedoeld, is de Zendings-Studie-Raad zeer gelukkig geweest tot dusver, en evenzeer is hij voorspoedig geweest met den verkoop er van. Dit laatste staat in zeer nauw verband met de omstandigheid, dat de Z.-S.-R. opkwam in een tijd, dat allerwegen opleving in de belangstelling voor de zending kwam; een opleving, die o.a. zeer werd in de hand gewerkt door de — overigens ook weer van haar een gevolg zijnde — zendingsconferenties, die in ons land gehouden werden en zoo uitnemend slaagden. We vinden in het verslag van dien gunstigen invloed der conferenties op den boekenverkoop gewaagd en vermeld, dat er van de zendingsuitgaven in weinig tijds tegenwoordig soms ver over de duizend exemplaren verkocht worden, terwijl vroeger de gewone oplage van een zendingsboek 300 ex. was. Van het in 1910 verschenen boek „Islam en Christendom" waren, toen het laatste Zendingsjaarboekje het licht zag, reeds ruim 1900 ex. verkocht.

In dit verband moeten we even melding maken van een drietal uitgaven, die de boekhandel van den Z.-S.-R. ons ter aankondiging zond. Het zijn het reeds even genoemde „Nederlandsch Zendingsjaarboekje voor het jaar 1912", onmisbaar voor ieder, die met de zending meeleeft, het verslag van de 25e algemeene Nederlandsche zendingsconferentie, 25—27 Sept. j.l. te Amsterdam gehouden, en het „Report of the first International Mission Study Conference, Lunteren, Holland, September 5—11, 1911". Laten we hierbij mogen voegen, dat genoemde boekhandel, die de beide eerste boekjes zelf uitgaf, voor een zeer goede uitvoering zorgde.

Overigens achten we het niet van belang ontbloot, hier eenige van de voornaamste nieuwere en meer algemeene zendingsuitgaven te noemen. Alvorens dit te doen, moeten we alleen nog even opmerken, dat — zooals trouwens uit het hierboven geschrevene reeds bleek — de Z.-S.-R. zich niet beperkt tot het samenstellen en uitgeven van zendingsstudiemiddelen, maar zich o.m. ook ten doel stelt: de bevordering van de bestudeering der zending in het algemeen en in studiekringen in het bijzonder; het organiseeren van zomerconferenties en andere samenkomsten; de bevordering van zendingsonderricht op zondagscholen en op Christelijke lagere scholen.

En nu ten slotte de titels van enkele belangrijke werken:

Islam en Christendom, naar het Engelsch door Mej. J. C. Rutgers, benevens leiddraad voor de bestudeering hiervan. Handleiding voor Zendingsonderwijs op Zondagscholen en Kindervereenigingen. Studieschets over N. O. I, ten behoeve van Zendingsstudiekringen. Hedendaagsche Zending in onze Oost, met kaart en leiddraad. Handleiding voor de beoefening der Zendingsgeschiedenis, met kaart en leiddraad. H. Weiss, Ons Suriname, met kaart en leiddraad.

Een handboek betreffende het animistische heidendom, een zendingsatlas, enz. zijn in bewerking of reeds ontworpen. Een Zendingsliederenbundel heeft waarschijnlijk bij het afdrukken van dit artikel de pers reeds verlaten.

Officieele Berichten.

Gen. kas voor Hulpbehoevende Kerken volgens art. 11 K. O.

Brs. deputaten, die gelden voor bovengenoemde kas hebben te storten, worden, ter voorkoming van noodeloose moeite en onkosten, er nogmaals aan herinnerd, dat het adres van den penningmeester niet meer is Br. Fukkink te Utrecht, maar bij ondergeteekende.

H. Meijerink Len.
Katwijk a/d Rijn, 16 April 1912.

Particuliere Synode van Zuid-Holland (Noordelijk gedeelte).

De vergadering der Particuliere Synode van Zuid-Holland (Noordelijk gedeelte) zal D.V. gehouden worden Dinsdag 11 Juni e.k. te 's-Gravenhage, gewone plaats.

Punten voor het agendum en opgave van de namen der afgevaardigden worden ingewacht vóór 12 Mei a.s. aan het adres van den eerst ondergeteekende, Van Blankenburgstraat 32.

Namens den Kerkeraad der roepende kerk van 's-Gravenhage:

Dr. J. C. de Moor, *praeses.*
C. Lion Cachet, *scriba.*

's-Gravenhage, 15 April 1912.

Buitenland.

Hongarije. Uit de Gereformeerde Kerk.

Uit de handelingen der algemeene vergadering van het Gereformeerde Kerkdistrict langs den Donau, die op 21 Oct. en volgende dagen te Budapest gehouden werd, ontleenen wij het volgende: Het bestuur van de volksschool had een leerplan voor de volksscholen ontworpen en dit aan de vergadering ter beoordeeling gezonden. De voorstellen omtrent het Godsdienstonderwijs in de lagere school werden door de volgende beschouwingen ingeleid.

Het doel van het Godsdienstig zedelijk onderwijs in de volksscholen is, het gevoel, het denken en het handelen der leerlingen door den Christelijken geest van het Evangelie te laten doordringen.

Er wordt algemeen over geklaagd, dat het Godsdienstig leven van ons volk snel achteruitgaat. Dit wordt niet alleen daardoor openbaar, dat het aantal uit blijmoedigheid gebrachte offers afneemt; dat de kerken in vele plaatsen bijna ledig zijn; dat de eene wet na de andere moet ingevoerd worden om kerk- en schoolbelasting in te voeren; dat van dag tot dag de overspannen secten vermeerderen; maar het meest hierin, dat ons volk tot vervulling van zijn plicht, om tevreden te zijn met zijn lot, om verzoeking te wederstaan, om zijn vroeger karakter te behouden, om moeite en plagen te verdragen, — uit zijn religie niet genoegzaam kracht weet te putten.

Wij weten zeer wel, dat het niet door één omstandigheid veroorzaakt is, maar dat het 't resultaat van honderden verschillende oorzaken is.

Een der hoofdoorzaken is, dat ons Godsdienstonderwijs op de volksschool regel en methode mist. Daardoor wordt geen godsdienstig gevoel in de ontvankelijke ziel van het kind geplant, maar de ziel en het gemoed van het kind wordt bezwaard met de droge bepalingen der wetenschap die over den Godsdienst handelen. Zulke begripsbepalingen, die de kinderziel door hare spitsvondigheden doodelijk kwellen en vermoeien en tegen den Godsdienst en de Kerk innemen, terwijl de kinderen in het leven niet ervaren dat deze nuttig zijn voor de praktijk, versterken de meening die van alle zijden roekeloos uitgesproken wordt, dat de religie tot niets nut is. Waarom was het leven onzer vaderen religieuser? Omdat het vóór 50 en 60 jaar levende geslacht den Bijbel goedkeurde; wanneer het in dagen van verzoeking verkeerde, of in tijden waarin de goddelijke wijsheid het in nood bracht, wist het uit den Bijbel waarschuwende, bemoedigende, troostrijke voorbeelden voor den geest te roepen. Het mocht het geheele leven door, den zegen van het op de school genoten Godsdienstonderwijs ervaren.

Het tegenwoordig geslacht keert zich van den Godsdienst en de Kerk af, omdat het Godsdienstonderwijs bestaat in het van buiten leeren van den Catechismus en de geloofsartikelen, waarvan het kind slechts bittere herinneringen in het leven medeneemt. Daarom moet voortaan op de scholen Bijbelsch onderwijs gegeven worden. De geloofs- en zedeleer behoort als toepassing voort te vloeien uit de Bijbelsche verhalen. Het onderwijs in de geloofsleer wordt gegeven tot voorbereiding voor het doen van belijdenis des geloofs en is bestemd om het resultaat van het Godsdienstonderwijs der volksschool vast te leggen. In de hoogste klasse geve men onderwijs in de kerkgeschiedenis, terwijl ook de tegenwoordige toestand en de kerkorde onzer kerk besproken worde.

Wij geven het op deze vergadering besprokene niet weder, omdat wij daarmede geheel instemmen, maar wijl het een blik geeft in den toestand der Gereformeerde kerk in Hongarije.

Noord-Amerika. Het hoofd van de zonaanbidders gearresteerd.

Den 4den Maart werd te Chicago Dr. Ottoman Zaridusht Hanish, het hoofd der zonaanbidders, gearresteerd. Voor zijn optreden als hoofd van die bovengenoemde religie heette deze man gewoon Hennesy. Politiedienaren van het gouvernement namen hem in den Mazdaznantempel gevangen. Toen de gouvernementsambtenaren den tempel binnen kwamen, was hij eerst niet te vinden. Eerst na drie uren zoekens werd hij aangetroffen onder het „Mysterie van Mysteriën"-altaar, in vorstelijke kleeding van purper en goud gehuld. Na gevangen genomen te zijn geweest, werd hij echter weder losgelaten, doch eerst nadat hij een borgstelling van *f* 62 500 gegeven had.

Hennesy wordt beschuldigd per post een catechismus verzonden te hebben, waarvan de inhoud uitermate onzedelijk zijn moet. Ook werden de praktijken der aanhangers van dezen vorm van afgoderij gerulmen tijd vanwege de regeering bespied; de gevangenneming van Hennesy was het gevolg van hetgeen de verspieder gerapporteerd had.

Men beweert dat Hennesy meer dan een millioen dollars bezit. Zijn aanhangers of aanhangsters zijn voornamelijk rijke vrouwen. In de laatste jaren werden op verschillende plaatsen in de Vereenigde Staten en in Europa tempels gebouwd tot aanbidding van de zon, waarin de donkere praktijken die met die afgoderij gepaard gaan, worden uitgeoefend.

De catechismus, die door Hennesy verspreid werd, is getiteld „Inner Studies" (Inwendige studiën), daarin wordt de leer en de dienst der zonaanbidders uiteengezet. Hij handelt voornamelijk over het geslachtelijk leven en staat het niet-huwen voor.

De geheimzinnige, onkuische gebruiken en de levenswijze der zonaanbidders doen denken aan de afschuwelijke praktijken in sommige afgodentempels in het Oosten. Zonnebaden, „grasshopping", „dew-drinking" en meer dergelijke dingen, die in de praktijk niet zoo onschuldig zijn als de woorden klinken, vormen een deel van den studiegang, dien de zonaanbidders moeten doorloopen, ten einde de „Pink-Lord of Silk" te ontvangen, de eerste stap op den weg der volmaking.

Wanneer men weet dat Hennesy zijn volgers trekt uit menschen, wier namen gestaan hebben in het doop- of wellicht het lidmatenboek eener Christelijke kerk, of misschien nog daarin staan, dan is er nog meer reden om het verschijnsel, dat een man als Hennesy zooveel propaganda maken kon, als uiterst droef en verontrustend te kenmerken.

Winckel.

Voor Kinderen.

HET GOEDE DEEL.

XI.

In afwachting.

De nieuwe koning van Bohemen had dus in Ferdinand een geduchten tegenstander, te meer daar deze toen ruim veertigjarige vorst een man was die streng zijn regeeringsplichten vervulde, terwijl koning Frederik, gelijk wij weten, vooral om zijn genot dacht. Wat de Protestanten van den nieuwen keizer te wachten hadden, kon men opmaken uit hetgeen Ferdinand vroeger al in zijn erflanden, zooals Stiermarken en andere had gedaan, waar hij de ketterij geheel had uitgeroeid. Zijn verkiezing tot keizer in Augustus 1619 hadden de Bohemers beantwoord door den dag daarna keurvorst Frederik tot hun heer te kiezen. 't Was echter de vraag — dat begreep nu ieder — wie tenslotte meester van het land blijven zou. Dat Ferdinand niet in zijn afzetting zou berusten, was duidelijk.

Daarbij had hij machtige helpers. Vooreerst Maximiliaan den vorst van Beieren, zijn neef, het hoofd van het Roomsch Verbond. In dienst van dezen stond weer een man, die als veldheer tot in onze dagen toe bekend is. Dat was Tilly, een Brabantsch edelman, die evenals Ferdinand, door de Jezuieten was opgevoerd. Zijn loopbaan was hij begonnen in Spaanschen dienst, en had gestreden onder den hertog Alexander van Parma, dien wij als Spaanschen landvoogd ook uit onze geschiedenis wel kennen. Daarna had hij nu hier dan daar gevochten, tot hij eindelijk in Beierschen dienst trad en ook aanvoerder werd der troepen van het Roomsch Verbond.

Tilly was een man van streng karakter en ijzeren wil, die goede tucht in zijn leger hield, en als veldheer door weinigen werd overtroffen. Dat heeft hij ook in den dertigjarigen oorlog getoond, al kon hij het later niet volhouden tegen den grooten verdediger der Protestanten, den Zweedschen koning Gustaaf Adolf. Voor zichzelf leefde Tilly zeer eenvoudig. Rijk te worden door den buit in den oorlog behaald, wast volstrekt zijn doel niet. Vandaar dat Gustaaf Adolf hem wel eens den ouden korporaal noemde. Jammer maar, dat al zijn gaven en krachten besteed zijn geworden voor een slechte zaak, namelijk de vernietiging van het groote werk der Hervorming en in den strijd tegen hen, die God naar Zijn Woord wilden dienen. In haat tegen Gereformeerden en Lutherschen waren Ferdinand en Tilly elkaar volkomen gelijk. Geen wonder dan ook, dat de nieuwe keizer zulk een man gaarne gebruikte en hem zelfs tot graaf verhief, als belooning van zijn ijver voor de Roomsche zaak.

Weer was het najaar aangebroken. De bosschen werden kaal, zware regens sloegen neer, en onstuimig klotsten de wateren in de bergstreken.

Niet minder onstuimig was het in de harten van velen die met gespannen verwachting den winter te gemoet gingen, in afwachting van wat die brengen zou. Zoo was het in de Palts, in Beieren, in de keizerlijke erflanden en in Bohemen. Weldra zou de strijd ontbranden om 't oppergezag in staat en kerk.

Jonker Otto had zich — 't was in het midden van October — buiten Praag begeven, om alleen door de bosschen en over de bergen te dwalen, die hem altijd aan zijn geboorteland herinnerden. In den laatsten tijd had hij trouwens